

Perkaitan antara faktor sosioekonomi dan kualiti tingkahlaku keibubapaan dalam keluarga berisiko

Zarinah Arshat

zarinah_upm@putra.upm.edu.my

Rozumah Baharudin

Fakulti Ekologi Manusia

Universiti Putra Malaysia

rozumah@putra.upm.edu.my

Abstrak

Kajian ini bertujuan menentukan perkaitan antara faktor sosioekonomi (umur ibu, pendidikan ibu, pendapatan bulanan keluarga dan bilangan anak) dan kualiti tingkahlaku keibubapaan dalam keluarga berisiko. Seramai 201 orang ibu yang mempunyai anak berumur 11 tahun dan miskin dipilih sebagai responden kajian. Responden telah ditemubual secara bersemuka dengan menggunakan borang soal selidik. Kualiti tingkahlaku keibubapaan telah diukur menggunakan skala *Supportive Parenting*. Hasil kajian mendapati ibu yang berpendidikan tinggi dan mempunyai bilangan anak yang tidak ramai mengamalkan tingkahlaku keibubapaan yang positif. Kajian ini memberi implikasi bahawa pendidikan ibu dan bilangan anak mempengaruhi tingkahlaku keibubapaan dalam keluarga berisiko.

Pengenalan

Secara empirikalnya, tinjauan literatur menunjukkan proses keluarga dan sumber yang ada di dalam persekitaran keluarga boleh mempengaruhi perkembangan dan kesejahteraan individu dari segi emosi, mental dan fizikal secara berterusan (Rozumah, Siti Nor, Rojanah, & Abdullah Al-Hadi, 2003; Shek, 2001; Howard & Johnson, 2000). Kewujudan faktor risiko dalam keluarga didapati memberi impak negatif kepada kefungsiannya keluarga dan kesejahteraan ahli keluarga (Murry & Brody, 1999; Vandewater & Lansford, 1998; Sobolewski & Amato, 2005). Namun demikian sejauh mana faktor berisiko yang wujud dalam keluarga memberi kesan negatif kepada ahli keluarga bergantung kepada keupayaan mereka untuk menghadapi dan menangani tekanan yang dihadapi. Sebagai contoh, kajian yang dilakukan oleh Mayhew dan Lempers (1998) mendapati dalam keluarga yang mengalami tekanan dari segi kewangan, ibubapa kurang memberikan sokongan kepada anak. Kekurangan sokongan daripada ibubapa ini didapati mempunyai hubungan dengan tahap penghargaan sendiri yang rendah di kalangan anak. Sebaliknya kajian oleh Fagen dan Cowen (1996) yang melibatkan keluarga yang mengalami empat atau lebih tekanan hidup menunjukkan ibubapa mempunyai sikap yang mesra dan mengambil berat manakala anak mempunyai imej diri dan kecekapan sosial yang tinggi.

Faktor berisiko yang mungkin wujud dalam sesebuah keluarga ialah kemiskinan (Shumow, Vandell, & Posner, 1998; Miller & Davis, 1997), struktur keluarga (Rozumah et al., 1999; Acock & Demo, 1994; Lee, 1994), sistem sokongan yang kurang (Hashima & Amato, 1994) dan saiz keluarga yang besar (Luster & McAdoo, 1994; Dubow & Luster, 1990). Kemiskinan, tekanan hidup, penyisihan, ketidakhadiran pasangan dan bilangan anak yang ramai didapati mempengaruhi mood ibubapa dan mengganggu proses keluarga (Stern, Smith, & Jang, 1999; Luster & McAdoo, 1994; Menaghan & Parcel, 1991; McLoyd, 1990; Robila &

Krishnakumar, 2006). Ibu bapa dari keluarga berisiko juga didapati mempunyai tahap kesejahteraan yang rendah (Voydanoff & Dolley, 1998; Bird, 1997; Mills & Gransmick, 1992). Kesejahteraan ibubapa terutama dari segi psikologikal akan mempengaruhi cara mereka mendidik dan membesarkan anak (Brody et al., 1994).

Menurut Ernst (1990) ibubapa daripada status sosioekonomi yang rendah mempunyai jangkaan yang rendah terhadap anak dan memberikan hukuman kepada tingkahlaku anak yang mendatangkan kesan untuk jangka masa yang pendek. Kebiasaannya hukuman yang diberikan oleh ibubapa dari status sosioekonomi yang rendah tidak konsisten dan secara spontan. Kenyataan oleh Ernst (1990) ini disokong oleh kajian yang dilakukan oleh Hashima dan Amato (1994). Kajian Hashima dan Amato (1994) mendapati ibubapa dari keluarga miskin mempamerkan sikap kurang mendidik dan tidak konsisten dalam mendisiplinkan anak. Mereka juga mengamalkan tingkahlaku menghukum dan tidak memberikan sokongan kepada anak-anak.

Kajian yang dilakukan oleh Dodge, Pettit dan Bates (1994) ke atas 585 orang pasangan ibubapa anak mendapati status sosioekonomi yang rendah mempunyai perkaitan dengan proses pengsosialisasian anak dan konteks sosial. Ini termasuk dari segi amalan disiplin yang terlalu ketat, kurang kemesraan daripada ibu, terdedah kepada tingkahlaku agresif orang dewasa, tekanan hidup keluarga, mempunyai kumpulan rakan sebaya yang tidak stabil dan kurang rangsangan kognitif. Hasil kajian oleh Dodge et al., (1994) disokong oleh kajian yang dijalankan oleh Solis-Camara dan Fox (1996). Solis-Camara dan Fox (1996) mendapati ibu dari status sosioekonomi yang rendah mempunyai jangkaan pendidikan yang rendah terhadap anak. Ibu dari status sosioekonomi yang rendah ini juga didapati kerap menggunakan disiplin negatif (contoh: memberi hukuman, menampar dan menengking) dan kurang memberikan pendidikan kepada anak. Disamping itu, kajian mereka juga mendapati faktor umur mempengaruhi kualiti tingkahlaku keibubapaan di mana ibu yang lebih muda kerap menggunakan disiplin dan kurang memberikan pendidikan kepada anak.

Di Malaysia kajian berkaitan dengan faktor sosioekonomi dan kualiti tingkahlaku keibubapaan terutama di dalam keluarga berisiko adalah amat terhad. Justeru itu bagi memenuhi kekurangan kajian berkaitan dengan isu ini, kajian ini dijalankan untuk menentukan perkaitan di antara faktor sosioekonomi (umur ibu, tahap pendidikan ibu, pendapatan keluarga dan bilangan anak) dengan kualiti tingkahlaku keibubapaan dalam keluarga berisiko. Di samping itu, kajian ini juga dijalankan untuk menentukan samada jumlah faktor risiko yang wujud dalam keluarga mempengaruhi kualiti tingkahlaku keibubapaan.

Metodologi

Sampel dan prosedur

Sampel kajian terdiri daripada 201 orang ibu yang mempunyai anak berumur 11 tahun, berbangsa Melayu dan tinggal bersama. Responden telah dikenalpasti secara rawak melalui senarai nama ketua isirumah termiskin yang diperolehi dari Daftar dan Profail Keluarga Termiskin daripada Kementerian Pembangunan Luar Bandar. Lokasi kajian adalah di luar bandar negeri Kelantan, Kedah, Selangor dan Johor. Bagi mendapatkan maklumat berkaitan dengan kajian ini, responden telah ditemubual secara bersemuka oleh penyelidik dan pembantu yang terlatih di rumah mereka menggunakan borang soal selidik. Penerangan

berkaitan dengan objektif kajian ini diberi dan kebenaran diminta sebelum temubual dilakukan. Responden diberi cenderahati sebaik sahaja temubual selesai.

Pengukuran angkuabah kajian

Faktor sosioekonomi yang telah diukur di dalam kajian ini ialah umur ibu, taraf pendidikan ibu, pendapatan keluarga dan bilangan anak. Umur ibu adalah berdasarkan kepada jawapan responden berkaitan umur. Taraf pendidikan adalah jumlah tahun pendidikan yang diterima oleh responden ibu. Jumlah pendapatan keluarga dalam sebulan adalah gabungan pendapatan suami, isteri dan pendapatan sampingan yang diperolehi oleh keluarga sebulan. Bilangan anak pula diukur berdasarkan jumlah bilangan anak responden.

Jumlah faktor risiko adalah berdasarkan kepada bilangan faktor risiko yang wujud dalam sesebuah keluarga. Sebanyak 19 faktor risiko telah disenaraikan sebagai faktor yang boleh meletakkan sesebuah keluarga dalam keadaan berisiko berdasarkan kepada tinjauan literatur (lihat Jadual 2). Keluarga yang terlibat dalam kajian ini mestilah mempunyai sekurang-kurangnya satu faktor risiko.

Kualiti tingkahlaku keibubapaan responden ibu diukur menggunakan skala *Supportive Parenting* (Simons, Lorenz, Conger, & Wu, 1992) yang mengandungi 9 item positif. Nilai koefisien alpha bagi skala tingkahlaku keibubapaan ini dari perspektif ibu ialah 0.79. Skor bagi setiap kenyataan yang dikemukakan kepada responden menjulat dari 1 = tidak pernah sehingga 5 = selalu. Jumlah skor dikira dengan mencampurkan semua skor yang di dapati oleh responden bagi setiap item yang dikemukakan. Jumlah skor minimum yang boleh diperolehi oleh responden adalah 9 dan skor maksimum adalah 45. Semakin tinggi skor yang diperolehi oleh ibu semakin tinggi sokongan yang diberikan kepada anak.

Hasil kajian

Latarbelakang keluarga

Jadual 1 menunjukkan maklumat latarbelakang keluarga yang dikaji. Purata umur responden ibu yang terlibat dalam kajian ini adalah 39.8 tahun dengan sisihan piawai 6.9. Secara puratanya, responden mempunyai pendidikan yang rendah (purata=5.4 tahun, SP=3.7). Pendapatan bulanan keluarga responden secara puratanya adalah sebanyak RM 505.3 (SP=RM152.4) iaitu berada di bawah tahap garis kemiskinan (RM 657) bagi kawasan luar bandar (Rancangan Malaysia ke Sembilan 2006-2010). Kajian ini mendapati kebanyakan (66.7%) responden kajian tidak bekerja, di mana mereka merupakan surirumah sepenuh masa. Responden kajian ini mempunyai bilangan anak yang ramai (purata=5.7, SP=2.2) yang melebihi saiz purata keluarga di Malaysia iaitu 2.76 orang (Rancangan Malaysia ke Sembilan 2006-2010).

Jadual 1: Maklumat latarbelakang responden (N=201)

Pembolehubah	Purata	SP	min.	mak.
Umur Ibu	39.8	6.9	27	63
Pendidikan Ibu	5.4	3.7	0	13
Pendapatan Bulanan Responden	RM84.6	RM152.4	RM0	RM1000
Pendapatan Bulanan Keluarga	RM505.3	RM220.5	RM150	RM1700

Pembolehubah	Purata	SP	min.	mak.
Bilangan Anak	5.7	2.2	1	15
Bilangan Ahli Isirumah	7.3	1.9	3	15
	n (%)			
Pekerjaan				
Bekerja	67 (33.3)			
Tidak bekerja	134 (66.7)			
Jantina Anak				
Lelaki	107 (53.2)			
Perempuan	94 (46.8)			

Nota. SP=sisihan piawai, min=minimum, mak=maksimum,

Faktor risiko keluarga

Keluarga berisiko dibahagikan kepada dua iaitu rendah dan tinggi berdasarkan kepada purata jumlah faktor risiko yang wujud dalam keluarga iaitu 5.3 dengan julat antara 1 hingga 11. Berdasarkan hasil yang telah diperolehi, kajian ini mendapati hampir separuh (n=90) responden kajian mempunyai keluarga berisiko tinggi. Manakala sebanyak 111 orang responden mempunyai keluarga berisiko rendah.

Berdasarkan kepada Jadual 2, secara keseluruhan majoriti (81.1%) responden tidak mempunyai pekerjaan tetap di mana mereka merupakan surirumah sepenuh masa atau mempunyai kerja sambilan bagi menambahkan pendapatan keluarga. Keadaan ini mungkin disebabkan responden tidak mempunyai taraf pendidikan yang tinggi di mana sebahagian besar (72.6%) responden kajian mempunyai taraf pendidikan kurang daripada Sijil Rendah Pelajaran (SRP). Persekitaran rumah responden turut diambil kira sebagai faktor risiko kerana ia mempengaruhi perkembangan ahli keluarga. Kajian ini mendapati sebanyak 65.2% responden tinggal dalam rumah yang mempunyai persekitaran yang membahayakan. Kriteria bagi keadaan rumah yang membahayakan ialah keadaan rumah yang usang, terpencil, kawasan penempatan padat, rumah tidak sempurna, berhampiran laut, berhampiran sungai, berhampiran lombong dan pencawang.

Jadual 2: Senarai faktor berisiko dalam keluarga

Pembolehubah	n(%)		
	Keseluruhan (n=201)	SSKR (n=111)	SSKT (n=90)
Pendidikan responden kurang dari SRP	146 (72.6)	67 (60.4)	79 (87.8)
Keluarga induk tunggal	15 (7.5)	3 (2.7)	12 (13.3)
Responden tiada kerja tetap	163 (81.1)	89 (80.2)	74 (82.2)
Pendapatan bulanan keluarga kurang daripada RM516	131 (65.2)	61 (55.0)	70 (77.8)
Bukan rumah sendiri	25 (12.4)	8 (7.2)	17 (18.9)
Tiada bilik tidur	18 (9.0)	6 (5.4)	12 (13.3)
Keadaan rumah membahayakan	147 (73.1)	66 (59.5)	81 (90.0)
Tiada elektrik	2 (1.0)	1 (0.9)	1 (1.1)
Tiada bekalan air	30 (14.9)	13 (11.7)	17 (18.9)
Tiada kenderaan bermotor	32 (15.9)	6 (5.4)	26 (28.9)
Ahli keluarga cacat	13 (6.5)	1 (0.9)	12 (13.3)
Ahli keluarga penagih/alkoholik	0	0	0

Pembolehubah	n(%)		
	<u>Keseluruhan</u> (n=201)	<u>SSKR</u> (n=111)	<u>SSKT</u> (n=90)
Bilangan anak lebih daripada 5	92 (45.8)	37 (33.3)	55 (61.1)
Ahli keluarga berpenyakit kronik	55 (27.4)	20 (18.0)	35 (38.9)
Responden buta huruf	48 (23.9)	9 (8.1)	39 (43.3)
Suami buta huruf	33 (16.4)	3 (2.7)	30 (33.3)
Penerima bantuan kewangan	36 (17.9)	7 (6.3)	29 (32.2)
Penerima bantuan barangan	72 (35.8)	30 (27.0)	42 (46.7)
Tidak mampu menyekolahkan anak	18 (9.0)	2 (1.8)	16 (17.8)

Nota. SSKR=Subsampel keluarga berisiko rendah
 SSKT=Subsampel keluarga berisiko tinggi
 SRP=Sijil Rendah Pelajaran

Analisis data menunjukkan masih ada lagi responden yang tidak mempunyai bekalan air paip (14.9%) dan elektrik (1.1%) di rumah. Responden yang tidak mempunyai bekalan air paip menggunakan air perigi (20 orang), pam (9 orang) dan lombong (1 orang) sebagai sumber air. Manakala responden yang tidak mempunyai bekalan elektrik menggunakan generator (1 orang) dan pelita (1 orang) sebagai sumber cahaya.

Kualiti tingkahlaku keibubapaan

Kualiti tingkahlaku keibubapaan dalam kajian ini merujuk kepada sokongan yang diberikan oleh ibu kepada anak dalam aspek mengambil berat tentang perasaan anak, berminat dalam aktiviti harian, menyatakan perasaan sayang dan penerimaan, menggalakkan tingkahlaku yang bersesuaian, membantu menyelesaikan masalah, dan memberi pengukuhan terhadap pencapaian. Secara keseluruhannya lebih daripada separuh (55.2%) responden mempunyai kualiti tingkahlaku keibubapaan yang rendah. Jika diteliti mengikut subsampel keluarga berisiko rendah dan subsampel keluarga berisiko tinggi juga di dapati lebih daripada separuh responden mempunyai kualiti tingkahlaku keibubapaan yang rendah iaitu masing-masing 55.9% dan 54.4%. Keadaan ini amat membimbangkan kerana tingkahlaku keibubapaan yang berkualiti merupakan elemen penting dalam membentuk perkembangan sosioemosi dan perkembangan kognitif anak terutama pada peringkat awal kanak-kanak.

Jadual 3: Kualiti tingkahlaku keibubapaan mengikut tahap risikokeluarga

Pembolehubah	n (%)		
	<u>Keseluruhan</u> (N=201)	<u>SSKR</u> (n=111)	<u>SSKT</u> (n=90)
Kualiti Tingkahlaku Keibubapaan			
Tinggi	90 (44.8)	49 (44.1)	41 (45.6)
Rendah	111 (55.2)	62 (55.9)	49 (54.4)
purata:	32.4	32.6	32.0
SP:	5.2	4.5	5.9
minimum:	17	21	17
maksimum	44	42	44

Nota: SSKR=Subsampel keluarga berisiko rendah
 SSKT=Subsampel keluarga berisiko tinggi
 SP=sisihan piawai

Analisis data menunjukkan responden ibu yang mempunyai kualiti tingkahlaku keibubapaan yang tinggi adalah sebanyak 44.8%. Bagi subsampel keluarga berisiko rendah di dapati kualiti tingkahlaku keibubapaan yang tinggi adalah sebanyak 44.1%. Manakala subsampel keluarga berisiko tinggi pula sebanyak 45.6% responden mempunyai kualiti tingkahlaku keibubapaan yang tinggi.

Perkaitan di antara faktor status sosioekonomi, tahap risiko dan kualiti tingkahlaku keibubapaan

Hasil analisis korelasi Pearson menunjukkan wujud perkaitan yang signifikan dan positif di antara pendidikan yang diperolehi oleh ibu dengan kualiti tingkahlaku keibubapaan ($r=.16$, $p<.05$). Analisis data menunjukkan bilangan anak mempengaruhi ($r=-.20$, $p<.01$) kualiti tingkahlaku keibubapaan. Kajian ini mendapati jumlah faktor risiko yang wujud dalam keluarga tidak mempunyai perkaitan yang signifikan dengan kualiti tingkahlaku keibubapaan.

Jadual 4: Perkaitan di antara status sosioekonomi, jumlah faktor risiko dan kualiti tingkahlaku keibubapaan

Pembolehubah	Kualiti Tingkahlaku Keibubapaan		
	Keseluruhan	SSKR	SSKT
Status sosioekonomi			
Umur ibu	-.13	-.11	-.13
Pendidikan Ibu	.16*	.18	.13
Pendapatan Keluarga	.02	-.04	.08
Bilangan Anak	-.20**	-.16	-.20
Jumlah faktor risiko	-.04	0.15	.02

Nota. SSKR= Subsampel keluarga berisiko rendah

SSKT= Subsampel Keluarga berisiko tinggi

* $p<.05$, ** $p<.01$

Kesimpulan dan perbincangan

Hasil kajian mendapati kualiti tingkahlaku keibubapaan ibu keseluruhan dipengaruhi oleh tahap pendidikan yang diterima oleh ibu. Oleh yang demikian tahap pendidikan ibu merupakan sumber kekuatan yang dipunyai oleh ibu untuk membantunya di dalam mendidik dan membesarkan anak di dalam persekitaran keluarga yang berisiko. Ibu bapa yang berpendidikan tinggi kebiasaannya melihat hubungan anak sebagai dua hala, bersifat resiprokal (Dekovic & Gerris, 1992), banyak melibatkan diri dalam aktiviti pembelajaran anak dan mengamalkan komunikasi yang positif dan terbuka. Komunikasi yang terbuka membolehkan ibu bapa menunjukkan kasih sayang melalui sentuhan, kemesraan dan sokongan. Adalah menjadi fitrah manusia untuk disayangi dan menyayangi. Tanpa kasih sayang, seseorang itu mungkin menghadapi berbagai-bagai masalah emosi (Kamarudin, 1996). Justeru itu, ibu bapa perlu mempelajari bagaimana untuk menjadi seorang pendengar yang aktif dan juga mengasihhkan keperluan dan permasalahan anak-anak mereka (Rak & Patterson, 1996).

Kajian mendapati bilangan anak yang ramai memberi impak negatif ke atas kualiti tingkahlaku keibubapaan. Ini kerana bilangan anak yang ramai boleh mengurangkan perhatian dan kasih sayang yang diberikan oleh ibu bapa kepada anak. Di samping itu ibu bapa yang mempunyai anak yang ramai lebih cenderung menggunakan pendekatan autoritarian dan permisif di dalam mendidik dan membesarkan anak yang memberi impak negatif ke atas perkembangan anak (Luster & McAdoo, 1994; Menaghan & Parcel, 1991; McLoyd, 1990). Justeru itu program intervensi yang inovatif dan komprehensif bagi meningkatkan kemahiran tingkahlaku keibubapaan dan kefungisian keluarga perlu di adakan bagi membantu ibu bapa menjana kemahiran dalam merangsang perkembangan anak.

Rujukan

- Acock, A. C., & Demo, D. H. (1994). *Family diversity and well-being*. London: Sage Publication.
- Bird, C. E. (1997). Gender differences in the social and economic burdens of parenting and psychological distress. *Journal of Marriage and the Family*, 59(4): 809-824.
- Brody, G. H., Stoneman, Z., Flor, D., McCarry, C., Hastings, L., & Conyers, O. (1994). Financial resources, parent psychological functioning, parent co-caregiving, and early adolescent competence in rural two-parent African-American families. *Child Development*, 65: 590-605.
- Dekovic, M., & Gerris, J. R. M. (1992). Parental reasoning complexity, social class, and child rearing behaviors. *Journal of Marriage and the Family*, 54: 678-685.
- Dubow, E. F., & Luster, T. (1990). Adjustment of children born to teenage mothers: The contribution of risk and protective factors. *Journal of Marriage and the Family*, 52: 393-404.
- Dodge, K. A., Pettit, G. S., & Bates, J. E. (1994). Socialization mediators of the relation between socioeconomic status and child conduct problems. *Child Development*, 65: 649-665.
- Ernst, L. (1990). Value differences in families of differing socioeconomic status: Implications for family education. *Family Perspectives*, 24(4): 401-410.
- Fagen, D. B., & Cowen, E. L. (1996). Relationships between parent-child relational variables in highly stressed urban families. *Child Study Journal*, 26(2): 87-108.
- Hashima, P. Y., & Amato, P. R. (1994). Poverty, social support and parental behavior. *Child Development*, 65: 394-403.
- Howard, S., & Johnson, B. (2000). What makes the difference? Children and teachers talk about resilient outcomes for children 'at risk'. *Educational Studies*, 26(3): 321-339.
- Kamarudin, H. (1996). *Sekolah dan perkembangan kanak-kanak sekolah*. Kuala Lumpur: Lohprint Sdn. Bhd.

- Lee, V. E. (1994). Family structure and its effect on behavioral and emotional problems in young adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 4(3): 405-437.
- Luster, T., & McAdoo, H. P. (1994). Factors related to the achievement and adjustment of young African American children. *Child Development*, 65: 1080-1094.
- Mayhew, K. P., & Lempers, J. D. (1998). The relation among financial strain, parenting, parent self-esteem, and adolescent self-esteem. *Journal of Marriage and the Family*, 18(2): 145-172.
- Menaghan, E. G., & Parcel, T. L. (1991). Determining children's home environments: The impact of maternal characteristics and current occupational and family conditions. *Journal of Marriage and the Family*, 53: 417-431.
- McLoyd, V. C. (1990). The impact of economic hardship on black families and children: Psychological distress, parenting, and socioemotional development. *Child Development*, 61: 190-198.
- Miller, J. E., & Davis, D. (1997). Poverty history, marital history and quality of children's home environments. *Journal Marriage and the Family*, 59(4): 996-1007.
- Mills, R. J., & Gransmick, H. G. (1992). The effects of gender, family satisfaction, and economic strain on psychological well-being. *Family Relations*, 41(4): 440-445.
- Murry, V. M., & Brody, G. H. (1999). Self-regulation and self worth of black children reared in economically stressed, rural, single mother-headed families. *Journal of Family Issues*, 20(4): 458-484.
- Rak, C. F. & Patterson, L. E. (1996). Promoting resilience in at-risk families. *Journal of Counseling & Development*, 74 (4): 368-373.
- Robila, M., & Krishnakumar, A. (2006). Economic pressure and children's psychological functioning. *Journal of Child and Families Studies*, 15, 435-443.
- Rozumah, B., Siti Nor, Y., Abdullah Al-Hadi, M., Maznah, B., & Aidah, M. T. (1999). *Kajian Keruntuhan Institusi Keluarga Islam Malaysia*. Selangor :Universiti Putra Malaysia.
- Rozumah, B., Siti Nor, Y., Rojanah, K., & Abdullah Al-Hadi, M. (2003). *Dinamik keluarga dan pencapaian anak*. Selangor: Penerbit Universiti Putra Malaysia.
- Stern, S. B., Smith, C. A., & Jang, S. J. (1999). Urban families and adolescent mental health. *Social Work Research*, 23(1): 15-27.
- Shek, D. T. L. (2001). Paternal and maternal influences on family functioning among Hong Kong Chinese families. *Journal of Genetic Psychology*, 162 (1): 56-74.
- Shumow, L., Vandell, D. L., & Posner, J. K. (1998). Harsh, firm, and permissive parenting in low-income families. *Journal of Family Issues*, 19(5): 483-507.

- Simons, R. L., Lorenz, F. O., Conger, R. D., & Wu, C. (1992). Support from spouse as mediator and moderator of the disruptive influence of economic strain on parenting. *Child Development*, 63:1282-1301.
- Sobolewski, J. M., & Amato, P. R. (2005). Economic hardship in the family of origin and children's psychological well-being in adulthood. *Journal of Marriage and Family*, 67: 141-156.
- Solis-Camara, P. R., & Fox, R. A. (1996). Parenting practices and expectations among Mexican mothers with young children. *Journal of Genetic Psychology*. 157(4): 465-476.
- Unit Perancang Ekonomi Jabatan Perdana Menteri, Putrajaya (2006). Rancangan Malaysia ke Sembilan (2006-2010). Dimuat turun 15 September, 2006, dari <http://www.epu.jpm.my/rm9/html/english.htm>
- Vandewater, E. A., & Lansford, J. E. (1998). Influences of family structure and parental conflict on children's wellbeing. *Family Relations*, 47(4): 323-330.
- Voydanoff, P., & Donnelly, B. W. (1998). Parents' risk and protective factors as predictors of parental well-being and behavior. *Journal of Marriage and the Family*, 60(2): 344.